

Inšpiratívne
projekty

ooo
oo

ooo
oo

↑ Prístrešok v tvare gule pokrytý titanzinkom.

Európsky unikát v Geoparku Megoňky

ATELIÉR VAN JARINA Znie to ako zo sci-fi literatúry. Koncom 80. rokov 20. storočia sa po odstrele horniny v kameňolome, v ktorom sa ťažil kameň na úpravu horských bystrín, vykotúľali pravidelné okrúhle pieskovcové gule s priemerom od 10 do 260 cm. Je ich 30 s priemerom 25 až 260 cm a s odhadovaným vekom 30 až 40 miliónov rokov. Ide o najväčšie nálezisko takýchto geologických útvarov v Európe.

ČADCA TEXT: LUDOVÍT PETRÁNSKY, PROJEKTOVÁ DOKUMENTÁCIA: ATELIÉR VAN JARINA, FOTO: SOŇA SADLOŇOVÁ, ADAM KURIC

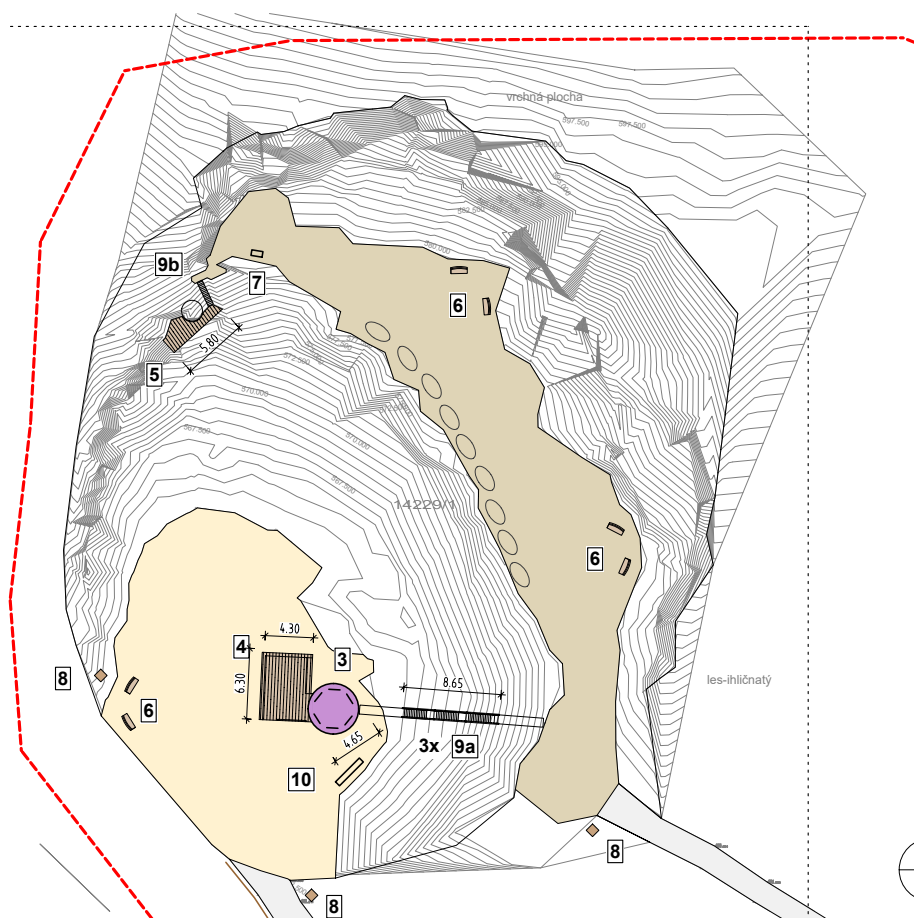
Prírodný úkaz sa nachádza v Čadci, v mestskej časti Milošová, v blízkosti slovensko-českej hranice pri obci Mosty u Jablunkova. V roku 2003 bolo nálezisko vyhlásené za prírodnú pamiatku. „Najväčšia z gúľ s priemerom takmer 5 metrov sa rozpadla na dva kusy pri detonačných prácach,“ približuje Ing. arch. Ivan Jarina. „Vnútro gúľ tvorí akýsi zlepenec 2- až 4-centimetrových pieskovcových kamienkov. Majú hmotnosť od 2 do 30 ton. Obdobné geologické útvary sa nachádzajú ešte v Južnej Afrike, na Novom Zélande či Kostarike. Doteraz nikto nepodal jednoznačné vysvetlenie vzniku týchto kamenných gúľ. Niektorí geológovia sú toho názoru,

↑ Infopanel a betónová guľa - pozvanie do areálu.

↑ Pohľad z dronu na areál.

↑ Súpis riešených objektov.

SÚPIS RIEŠENÝCH OBJEKTOV

- 1 VSTUPNÁ BRÁNA
BRÁNA 3,4 x 1,2 x 2,8m
- 2 DREVENÉ ZÁBRADLIE
DĹŽKA 60mb, v = 1,0m
STĽPIK Ø120mm; ě 2,0m,
- 3 PRÍSTREŠOK - LOKÁLNA GEOLOGICKÁ EXPOZÍCIA
DREVENÁ KONŠTRUKCIA V TVARE GULE
PRIEMER 4,5m, v=4,0m, PRESTREŠENIE RHEINZINK
INFOPANEL DIBOND 0,8x1,2m, 6ks
HISTORICKÁ FOTODOKUMENTÁCIA
- 4 MULTIFUNKČNÉ PÓDIUM
ROZMER PÓDIA 4x6m
- 5 VISUTÉ PÓDIUM SO ZÁBRADLIEM
VEDLA EXISTUJUCEJ KAMENNEJ GULE/ 2x6m
- 6 LAVIČKY 6ks
1,2x0,6x1,1m
- 7 INFOPANEL 3ks
1,0x0,5x2,0m
- 8 SMETNÉ KOŠE 4ks
1x1x1,5m
- 9 REBRÍKOVÉ SCHODISKO
9a - d=2,6m, 3ks
9b - d=2,0m, 1ks
- 10 STOJAN NA BICYKLE 1ks
3x0,5x0,5m
- 11 GULOVÝ OBJEKT 2ks
POHLADOVÝ BETÓN (ako zlepenec)
Ø 1,0m, ZAMEDZENIE VJAZDU

- AREÁL GEOPARKU
- PRÍSTUPOVÉ CHODNÍKY DO AREÁLU
- HORNÁ ROVINATÁ PLOCHA KAMEŇOLOMU
- SPODNÁ ROVINATÁ PLOCHA KAMEŇOLOMU
- HRANICA RIEŠENÉHO ÚZEMIA 1,4 ha
- ŠTÁTNA HRANICA
- JESTVUJÚCI OBJEKT REŠTAURÁCIE
- VSTUPY DO AREÁLU
- JESTVUJÚCE KAMENE
OHRANIČENIE ROVINATEJ PLOCHY - BARIÉRA

že vznikli v rovnakej dobe ako okolité pieskocové horniny. Pravdepodobne vznikli v pravekom mori postupným nabaľovaním na jadro pohybní vody na morskom dne. Iní zase tvrdia, že gule mohli vzniknúť pnutím a otáčaním v hornine, podľa iných odborníkov ide o guľovitý rozpad hornín.“

Výtvary neživej prírody

Tieto ojedinelé výtvary neživej prírody nie sú známe z iných regiónov Slovenska, ale podľa RNDr. Františka Beleša zo správy CHKO Kysuce sú známe z Flyšového pásma Západných Karpát - lom Motyčanka v ČR asi 1 km východne od Milošovej -, kde je popísaná jedna guľa. „Čo sa týka ich

veľkosti, možno s určitou konštatovať, že ide o najväčšie kamenné gule na Slovensku a možno i na svete,“ hovorí František Beleš. „Sú to naozaj poslovia mimozemských civilizácií? Odpoveď na túto otázku sa nachádza priamo v opustenom lome. Dôkazom toho, že to nie sú poslovia mimozemských civilizácií, je skutočnosť, ktorú možno vidieť na mieste výskytu najväčšieho počtu guľ. Nepravidelné hrubá poloha (vrstva) zlepenecov tu neprerušovane prechádza z pieskocovej polohy, v ktorej sa guľa nachádza aj s pieskocovou guľou. Ak by išlo skutočne o gule, ktoré pochádzajú z inej planéty alebo boli nejakým neznámym spôsobom dopravené do

oblasti sedimentácie bukoveckého pieskovca, musela by byť uvedená zlepenecová poloha na styku s guľou prerušená.“

Kultivácia areálu

V tejto jedinečnej prírodnej rezervácii bolo potrebné vytvoriť kultivovaný prístup, ako aj priestor na vzdelávanie. Ateliér VAN JARINA navrhol zveladenie celého areálu na edukačne a turistické účely. Súčasťou areálu sú malý altánok na oddych a edukačne účely, pódium pre príležitostné podujatia a atypový drobný mobiliár vrátane vstupu s informačným systémom. Projekt Geoparku Megoňky rieši prístrešok v tvare gule s pódium

a mobiliár v oblasti bývalého kameňolomu. Mobiliár pozostáva zo 6 lavičiek, 4 odpadkových košov, z 2 informačných panelov a zo stojana na bicykle. Súčasťou projektu je aj osadenie betónových guľovitých objektov s priemerom 1,0 m na zamedzenie vjazdu automobilom. Založenie mobiliára je riešené pomocou zemných skrutiek. V miestach, kde nebolo možné zemnú skrutku pre balvan v podloží navŕtať, je použitá vrтанá kotva pozostávajúca z dvoch alebo zo štyroch tyčí.

Technické riešenie

„Guľový prístrešok je navrhnutý zo 16 oblúkových nosníkov z lepeného lamelového dreva (LLD) s priezrom

GEOPARK MEGOŇKY

Miesto:	Čadca, mestská časť Milošová-Megoňky
Autor:	Ing. arch. Ivan Jarina – Ateliér VAN JARINA s. r. o.
Investor:	mesto Čadca
Realizácia:	2019
Generálny dodávateľ:	Taros Nova, s. r. o.

80 × 160 mm,“ hovorí Ing. Matúš Kerškéni, projektant-statik v spoločnosti Taros Nova, s. r. o. „Dva nosníky sú skrútené na úroveň spodnej hrany strechy, aby bol umožnený vstup do prístreška. Vnútrotný polomer zakrivenia nosníkov je 2 170 mm. Medzi hlavné nosníky sú vložené podružné oblúkové lamely s rovnakým vnútorným polomerom a prierezom 60 × 120 mm,

aby bol dosiahnutý guľový tvar celej konštrukcie. Sú vynášané pomocou závitových tyčí v troch úrovniach po výške nosníkov. Strecha prístreška je z naformátovaného titánzinkového plechu kotveného do smrekovcových dosiek cez separačnú fóliu Vapozinc. V tesnej blízkosti prístreška je na rošte z hobl'ovaného smrekovcového dreva realizované pódium. Podlaha

pódia plynule nadväzuje na podlahu prístreška.“

Na všetky oblúkové prvky bolo použité smrekovcové drevo, lepené na pevnostnú triedu GL24h. Rovnako bolo smrekovcové drevo použité aj na ostatné priame kusy okrem agátových kmeňov na odpadkových košoch. Všetky zámočnícke prvky sú vyrobené z ocele s pevnostnou triedou S235.

↑ Ako sa nám večer môže rozšíriť vnímanie tohto miesta.

↑ Detail osadenia prístreška na vyvýšených konzolách.

↑ Detail pohľadu prístreška.

↑ Lavičky v tvare polgule.